

EDINOST

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrčkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec f. 1.—, invec Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . . . 3.— „ „ . . . . . 4.50 za pol leta . . . . . 9.— „ „ . . . . . 12.— za vse leto . . . . . 18.—
Naročnik je plačevati naprej za vsake štiri mesece. Naročnik se mora opredeliti za vsake štiri mesece. Naročnik se mora opredeliti za vsake štiri mesece. Naročnik se mora opredeliti za vsake štiri mesece.

Oglašje se računa po tarifi v petih; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor vsebuje navadnih vrst. Poslana, osmrtnica in javno zahvale, maši oglašje itd. se računajo po pogodu.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredu ali v alica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovane se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnik, reklamator in oglašje sprejema upravništvo alica Molica pleč solo št. 3, II. nadst. Naročnik in oglašje je plačevati loco Trst. Odprta reklama nija se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinosti je moč!

Izvajajte posledice!

III.

Od srca smo se bili razveselili članka, ki ga je bil priobčil „Slovenec“ od petka dne 17. dec. 1897. Naše veselje mora biti umevno vsakomur, ako le hoče primerjati, kako je bilo še pred dobrim letom in kako piše danes to konservativno, ali — da ne bode prigovarjanja od nebene strani — klerikalno glasilo.

Da pa še boljše utemeljimo to svoje zadoščanje, oživiti hočemo nekoliko reminiscenc iz našega domačega boja, osobito na Kranjskem.

Nočemo tožiti ali rekrimirati, ampak le konstatovati bi želeli v tolažbo za bodočnost naroda skrbčim rodoljubom, kako pričajo tudi najnovejši pojavi iz „Slovenčevega“ tabora, da v takem, v svojem jedru zdravem narodu je pač možno, da se momentanno skalé pojmi, ali da se zdravo spoznanje mora pevrniti zopet prej ali slej.

Očitno se nam bode sicer merda zopet, da smo „najjvi dobrovoljški“, ko skupamo takim pojavom. Bodisi. Samo pripomnili bi radi, da nam ne prihaja na misel, da bi hoteli pripisovati posebne zasluge posamičnim osebam, ampak mi opiramo svoje nade in svoje sodbe na zdravi instinkt, na zdravi narodni egoizem naroda slovenskega, na tisti naravni nagon po samoohrani, ki je lasten vsaki božji stvarici, tudi drobemu črvičku, ki se plazki po blatu na cesti.

Ta zdravi instinkt, ki dobro sluti, od kod proti nevarnost, ta zdravi egoizem prihaja menda zopet do veljave. Najprej je porinil na Češkem vse druge pemisleke na stran, potem se jim nise mogli odtegniti najzaslepljenejši med Slovani, Poljaki, a sedaj se oglašja tudi v Slovincih. A kar je najznatnejše, potrkal je najprej na vrata onih, ki so bili kaj glasni sedaj v domačem boju se svojim nen possumus. O tem nam pričata lepi članek v „Slovenec“ in lepi govor dra. Šušteršiča na shodu katoliškega političnega društva v Ljubljani.

PODLISTEK.

Atlet.

Spisal Ivan Fajdiga.

Po vasi sém je prikorakal Andrej v svojem kostumu, ki se je bliščal v solncu kakor kača in na katerem so lesketali redovi, kakor solnični žarki. Bil je zares orjak: v pravem pomenu besede, ta Andrej. Za njim je capljala Marjanica in rudevala od srama, ker je vse gledale na njo.

Nasprotnika sta si stopila nasproti. Šaleča se, sta se merila sedaj z očmi, sedaj zopet sta se vlekla za roki, upiraje se drug ob drugega z nogami. Med tem je bilo čuti raznih vsklikov, raznih opazk.

„Uhogi Šimen, po njem bode! Baloha je orjak ukjub svojim starim kostem, a vrhu tega še zna, zna, saj se je celih trideset let ruval po svetu z največimi goljati!“ so menili jedni, a drugi zopet:

„Le glejte Šimena, nili krepak kakor hrastovo deblo in jeklen, kakor drenov klin? Baloha je samo orjašk, a je že neroden in mehak, ne vem, kako se mu boče godilo!“

Tedaj pa je udarila v zvoniku ura četrta, nprav na iste zvonove, katere je potegnill pred leti Andrej svojeručno v stolp in borba se je pričela.

Rekli smo, da hočemo oživiti nekoliko reminiscenc izza nedavno minolih časov. Zgodi se torej!

Bilo je časov, ko smo morali ravno mi pri „Edinosti“ često križati meč svoje polemike z organom konserv. stranke na Kranjskem radi taktike tedanjih zastopnikov naših. Zlasti se nam je zamerilo, da se nismo mogli sprijazniti z dejstvom, da so naši poslanci robovali v Hohenwartovem klubu in da smo trdili neprestano, da v tem klubu se naši poslanci vezani na rokah in nogah in da je izključeno, da bi isti mogli razviti svoje sile v prosvah naroda slovenskega, dokler se bodo pokorili neslovenskemu uplivu, ki je bil odločilen v Hohenwartovem klubu. Radi takega stališča smo bili takrat na glasn nekakih revolucionarcev v slovenskem taboru, ljudij, ki močejo poznati nikake avtoritete.

V istih časih je bilo, ko nas ni mogla umeti velika slovenska javnost, ko smo trdili, da slovenska delegacija na Dunaju mora zasnovati svoje politiko v večem stilu; ko smo trdili, da svojim zadovoljevanjem z malenkostnimi jezikovnimi concessijami ali s kako osebnó spremembo podrejene važnosti — pri čemer pa je prišla navadno na bolje le dotična oseba in ne narodna stvar — Slovenci le utrjajo in daljšajo življenje sebi sovražnemu — zistemu! Takrat smo izvajali logično, da Slovenci morajo zasnovati svoje delo proti zistemu; in ker ni misliti na to, da bi oni sami mogli uspešno voditi to borbo, da se morajo zvezati v močno vojsko z vsemi onimi, proti katerim je bil takrat — in je, žal, še danes — naperjen ta zistem!! To je: slovenski zastopniki morajo stopiti v zvezo z drugimi slovanskimi plemeni. Ker pa so Poljaki takrat še hedili svoja separatistiška peta, zahtevali smo mi, da Slovenci stopijo v tesen kontakt z zastopniki najzavednejega in najkulturnejega med slovanskimi plemeni avstrijskimi: z Čehi!! Ali vodstvo tega naroda so dobili v roke — Mladočehi. To dejstvo je zadoščalo, da smo veljali pred svetom: za brezverce, libe-

Borilca sta se sprijela z gornjimi telesi, a z nogami stala sta si daleč narazen. Držala sta se, kakor da sta zraščena skupaj. Šimen je skoro omagoval, nogi sti se mu že šibili — v lice je postajal višnje! — roki sti mu uhajali ob životu Balohovem, gosti, ječeči vzdihli so se izvijali iz njegovih ust, krepko kakor medved v svojem objemu, ga je držal atlet in ljudstvo je še vsklikalo pomilovalne.

„Andrej, spusti ga, spusti! Pe njem je, ubogi ubogi Šimen!“ Tedaj pa je hotela nesreča ali usoda Baloha, da se je le-ta exil po ljudeh in tudi v prvi vrsti zagledal Roziko, ki je burno dvigajočih se prs zrla na vzburljivi prizor — in noga Baloha se je spodtaknila na nogi Šimenovi in kakor bi trenil je ležal orjak na tleh in ni se ganil. Prebledel je in iz ust mu je prisilila krvava pena.

„Po njem je, umrje!“ jelo je kričati ljudstvo, ki je v tem hipu pozabilo dajati hvalo in priznanje „zmagovalcu“ Šimenu. Marjanica pa se je vrgla na Andreja in je vsklikala bolestno:

„Strijc, strijc, moj ljubi strijc! Ne umrite mi nikar!“

Tudi Rozika je prebledela in jela jokati, saj se je spomnila, da je baš ona zakrivila nesrečo, ker je izzivala Šimna, da se je šel boriti z Baloho. Sram jo je postalo in vest jej je očitala velik greh. (Zvršetek pride).

ralce, rusofile, nespametne — radikalce. Ad vocem radikalci! Prišlo je tako daleč, da je beseda „radikalec“ označala nekaj zaničljivega — ta beseda je postala nekaka psovka. Ako si hotel ožigosati koga in ga porušiti moralno, rekel si mu, da je radikalec!

In nas je bolelo takrat, ker smo videli le predobro, kam dovaja to nezmislne metanje okolo sebe z „radikalci“, ker smo videli, da se vednim govoričenjem o nekem brezmerem in izdajskem radikalizmu slovenskem potiska le strupeno orožje v roko onim našim — nasprotnikom, katerim je bilo v njih neprestani borbi proti težujam naroda slovenskega ravno za to, da se nas denuncirali navzgor s tem, da so sumničili našo lojalnost in so vzbujali domnevanje o nekih zvezah slovenskih radikalcev s krogi, ki bivajo onkraj mej države avstro-ogerske. Vsaka nedolžna beseda o kulturnih interesih neavstrijskih Slovanov zlorabila se je v podlage za najnezmislnejše zatožbe. In gori na odličnih mestih, kjer niso nikdar dobivali resničnih péročil o naših stremljenjih, o našem gibanju in o naših ciljih, se je le prerado verjelo — denuncijam, za katere so donášali materijala ravno oni rojaki naši, ki so vedno govorili o nekem slovenskem radikalizmu. Nočemo jim delati krivice in priznavamo jim radi, da so hoteli zadeti le izvestno stranko domačo, ali dejstvo stoji, da so najobčutnejše zadeli — narodno stvar. Pa ne le v državnem oziru je bila beseda „radikalec“ odložno označenje, ampak tudi v verskem. Radikalec je bilo isto kakor brezverec. In to nas je bolelo še posebno, ker nismo mogli pojmíti, kako bi narodna odločnost mogla biti na potu verskemu čutstvovanju, ker nismo mogli umeti, zakaj naj bi ne megal tudi najpobožnejši človek ljubiti svojega materinega jezika in se tudi boriti zanj? Kakor da bi bila domovinska ljubav nekaj tacega, kar je nemoralno in nekrščansko!!

Tako so bili zmoceni pojmi še nedavno temu. In narodna stvar je trpela na tem, nasprotniki pa se se smejali v pest na taki nespametnosti naši.

Ali se je čuditi potem našemu veselju na tem, da se pojavljajo prvi znaki zdrave reakcije? Da, spoznanje je tu. O tem nam pričata v našem lista ponatisnjeni članek „Slovenca“ in govor dr. Šušteršiča.

„Slovenec“ priznava sedaj: da so naši poslanci nekaj igrali ulogo — beračev, da so robovali in da so pripomogli čisto do zmage najkrievičnejim predlogam;

da so se res pehali za „vprašanica“, da so se poniževali za same drebtinice;

da so vlade pitale Slovence z obljubami le tedaj, kadar so trebale njih — glasov.

Vse to, in nič drugega smo trdili od nekaj tudi mi, a bili smo radi tega — radikalci!

Seveda dostavlja „Slovenec“, da nikakor moče metati polen na tedanje poslance slovenske, ker treba pomisliti, da oni so bili le žrtva tedanjih razmer in svojega časa. Tema treba pripomniti, da tudi mi nismo dvomili nikdar na dobri velji, na poštenju in na rodoljubju tedanjih poslancev. Toda prepričanja o njih poštenju ni moglo udušiti v nas prepričanje o škodljivosti njih taktike in sosebne pa o pogubnosti tedanje oblike v borbi med domačima strankama, ki je spravljala v neprijetno luč narod sam in njegova stremljenja.

Ponavljamo torej: ali mi opravičeno naše zadoščanje, ako pomislimo na vse to in ako čujemo hkratu, kako piše „Slovenec“:

„Za podnožnico nočemo biti nikjer in nikomur! Zavedamo se svojih dolžnostij do vladarja, a tudi pravic, ki jih imamo tirjati od države. Med svoje dolžnosti pa nikakor ne štejemo, da bi z uničevanjem samega sebe še nadalje vzdrževali nemške strankarsko nadvlade v Avstriji.

Mi ostanemo na svojem mestu in hvalimo Boga, da nismo sami. Po številu smo v večini; po uplivu smo sedaj še v manjšini. Če se nas ne bo hotelo poslušati, potem pa ne ustavi nobena sila tudi v dosedaj teptanem in zaničevanem slovenskem in hrvaškem ljudstvu n a j e d l o č n e j š e g a in brez o z i r n e g a radikalizma!!

Za vse narodove idejale smo pripravljani na boj: v ohranjenje njegove narodnosti, v okrepljenje njegovih delavskih stanov, v povspesevanje živega verskega življenja. Pravi narodnjaki, pravični socialisti, navdušeni katoličani, nam je ime. V tem smislu hočemo nadaljevati svoje delo, v tem smislu podučevati, vzgajati, organizovati naše ljudstvo.

Viharji so se pričeli in se nam še obetajo. Morda potro ti viharji mnogo starih zunanjih oblik, v katerih živimo sedaj. Če se nam oglasi brez naše krivde uredniška pesem: „Vse je vihar razdjal“, ji odgovorimo v krepek odziv v svetem navdušenju: „Narod bode zmiraj stali!“

O govoru dra. Sustersiča spregovorimo prihodnjic.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 29. decembra 1897.

Za spravo v Slovincih. „Slovenski Narod“ opaža o govoru dra. Šustersiča:

„Za danes vzamemo v vednost govor dra. Šustersiča, ki jasno dokazuje, v koliko se je na svojo korist spremenil ta politik, odkar je stopil v drž. zbor. V stvari sami pa si pridržujemo konečno sodbo, dokler „Slovenec“ ne objavi govora po stenografičnem zapisniku, kakor je obljubil. Dr. Šustersič je govoril izredno domoljubno, kar je velikega pomena samo ob sebi, z zira na njegovo minolost in posebno na njegove govore na katoliškem shodu.“

Tudi drž. poslanec P o v š e je govoril v zmišlu sprave na shodu kat. pol. društva v Ljubljani. „Slovenec“ pa poroča, da je dr. Šustersič razposlal pisma vsem slovenskim državnim poslancem iz Kranjske, s katerimi jih vabi za dne 27. dec. v posvetovanje, kaj bi bilo storiti drž. poslancem, da ugledije pot za slogo med Slovinci v kronovini Kranjski. Eppur si muove!

„Agramer Tagblatt“ o umirovljenju viteza Rinaldinija. Goriški dopisnik rečenega lista piše jako strogo sodbo o bivšem namestniku tržaškem. Njegova izvajanja se glase v tem listu:

Deset let je vitez Rinaldini namestnikoval v Trstu na — škodo Slovanov. Deset let je upravljal to obmejno pokrajino po zistemu, ki se je organizoval in določil v neki zaani alioi tržaški — na veliko škodo državi. Vse pritožbe primorskih Slovanov proti načinu vladanja tega ljubljence Italijanov so naletela na osrednji vladi le na gluha nesa. Kajti vitez Rinaldini je umel te mojsterski, da je pred odločujočimi činitelji označal vse opravilne zahteve primorskih Slovanov, kakor — nezmerne pretenzije. Še le, ko so prišli naši z najtežimi topovi, pred katerimi se niso mogla vzdržati poročila Rinaldinijeva, uvideli so tudi na Dunaju, da je marsikaj gnilega na Primorskem. Od tistega hipa je bilo omajene stališče vitez Rinaldiniju in skoro je bila sklenjena stvar, da ga je odsloviti z mesta, združenega s toliko odgovornostjo. In le obema parlamentarskima krizama, navstali v tem letu, je bilo pripisati, da se je mogel vzdržati še nekoliko mesecev. Po padu grofa Badenija se je kazal Rinaldini, kakor da se čuti zopet popolnoma varnega in je bil prepričan, da zopet sedi trdno v sedlu. Kakor strela iz jasnega je prišlo torej umirovljenje Rinaldinijevo toliko njemu; samemu, kolikor tudi Italijanom.

Vitez Rinaldini je vsikdar dal Slovanom občutiti svojo moč. Zgodovina mnogih — zgaubljenih eksistencij nam pripoveduje o tem, zgodovina mnogih, ki so trpeli duševno in gmotno, le zato, ker niso mogli hvaliti načina njegovega vladanja. Njegovi italijanski varvanci slutijo že, da jim naslednik Rinaldinijev najbrže ne pusti svobodne roke v zatiranju Slovanov. Zato beane

v svoji jezi in se znašajo v tej jezi nad — slovenskimi napisi. Italijanski listi, masteči se ob poznanih jaslih, so vsikdar hvalili Rinaldinija gori do neba, ali že je jelo pojemati navdušenje za „pravičnega, objektivnega in izbornega“ upravitelja dežele. In morda doživimo skoro razveseljivo igro, da bodo sodili o njem istotako neugodno, kakor sedijo neugodno o odstopivših ministrih. Novinarski reptil tržaški „La Sera“ n. pr., ki je še pred par tedni proslavljala odstopivše ministre v vseh mogočih varijacijah, nima sedaj dovolj besedi za zasmehovanje — istih ministrov!

K položaju. Deželni zbor gorenje avstrijski se snide dne 28. t. m. Ostali deželni zbori se snidejo v sredi meseca januarja, oni dežele Češke prične svoje delovanje dne 10. januarja. Ne ve se pa, da-li se Nemci udeležijo posvetovanj v tem deželnem zboru. In ako se udeležijo, store le v toliko — kakor trdi neko praško poročilo — da predložijo svoje narodne zahteve.

Posl. E b e n h o c h je pozvan na Dunaj po višem nalogu.

O shodu zaupnih mož čeških. Shod zaupnih mož čeških je doposlal grofu Badeniju brzojavko, v kateri mu izreka zahvalo za njegov trud za uvedenje jednakega prava vseh narodov Avstrije, sosebno za popolno enakopravnost naroda češkega. Češki narod da mu ohrani vsikdar hvalen spomin.

Načelnikom klubov večine pa so se odposlale brzojavke, v katerih shod zaupnih mož čeških izraza svoje veselje na zleznosti dešnice, v kateri je zastopana velika večina avstrijskih narodov. Brzojavke izražajo zajedno nado, da se posreči skupnim naporom, dovesti narode do jednakega prava in do ukupnega dela.

Izdajice v Slovanih. Neki sloveči diplomat je dejal, da bi bili Slovani že davno na svojem cilju, ako bi njihovega stremljenja ne ovirala ona pomilovanja vredna slabost, ki toli kviri slovenski rod: izdajstvo na lastni krvi! Malokateri človek na svetu je toli brezmišelnost pripravljen delati vnebovpijočo krivico sorojaku svojemu, kakor je v to pripravljen Slovan. Ta lastnost Slovanov je tudi jedino kriva, da smatra široka javnost mnoge pojave Slovanov v njihovem političnem stremljenju — za gole fraze ter jih ne smatra zaresnimi, kajti sleherni narod, ki hoče veljati na zunaj, si mora znati utrditi v prvi vrsti svoje stališče na znotraj. In kako naj je to poslednje mogoče, ako si vzgajamo v svoji sredi izdajice, razdirajočih sproti, kar stavimo s tolikim trudom in naporom? V Slovanih pak vstvarja osebna občutljivost tisto slo, iz katerega izvirajo narodni izdajalci. „Ako se v Slovanih zameri oseba osebi tudi v najneznatniši stvari, sledi tej zamere takoj podlo osebno maščevanje, iz katerega izvira zopet zlo za osebe, katero je zadelo maščevanje osebe. Tako nastajajo v Slovanih renegate, kateri škodujejo domači politični stvari neizmerno več, nego oni politični nasprotolci mej drugoređci. In uverjeni smemo biti, da je 99% izdajice v Slovanih prišlo iz krivic, katere činimo Slovani sorojaku.

To znamo iz vsakdanje izkušnje in nepotrebno bi bilo, pritajevati to dejstvo, ker že govori o njem strast slovenskih renegatov, s katero nastopajo le ti nasproti narodni stvari. Le užaljeni, od svojega rodu užaljeni človek zamore postati tako strasten političen nasprotnik, kakoršne nahajamo med slovenskimi renegati.

Jako, jako značilno je to, kako zamore v kipih preporoda velike politične misli mej Poljaki biti le jeden, ki nastopa odločno proti temu preporodu, namreč „Przeglad“. V dnevih tako važnega političnega pojave, kakor je nova zasnovana češko poljska vzajemnost, se nahaja v Poljski list, ki ne soglašja s tem slavjem, ki ne peva himen navdušenja o velepomembnem dogodku na obzorju slovenske politike. Se nahaja list, ki je, kakor se čuje iz zanesljivih virov, celo plačan od eksekutivnega odbora nemško-centralistiške levice! In njegov dunajski sotrudnik je zajedno sotrudnik glavnega glasila nemške opozicije, dunajskega „N. Wr. Tagblatt“, v katerem listu daje dotični sotrudnik duška svojemu protislovenskemu sovraštvu. Ako bi prašali tega gospoda po virih njegovega sovraštva, kdo zna, kakov odgovor bi dobili!

Pozor torej, bodimo prevfđni, ne vzgajajmo si v lastnem taboru svojih sovražnikov, ne vzgajajmo si — izdajice!

Ustanek na Kubi završen. Isti grozni ustanek, ki je razsajal na otoku Kuba od poletja 1896 sem in kateri je terjal velikanskih žrtev na življenju in imetju, je — ako smemo verjeti poročilom — završen in v Madridu se pripravljajo na veselo božične praznike. Generalnemu guvernerju na Kubi, Primo di Rivera, da se je posrečilo poravnati spore. Njegova pogajanja z voditeljem ustašev Aguinaldo so dospela do ugodnega zaključka. Aguinaldo in drugi člani ustaške vlade se napotijo v Hongkong, ta dan polože iz rok orožje tudi vse ustaške čete. Da se je dosegel tolik uspeh, zahvaliti je sedanjemu guvernerju na Kubi, kateri je dobil od vlade razsežna pooblastila v to, da uvede na utoku temeljite spremembe v upravi in bolj človekoljubivo vojskovodstvo. A žrtve, ki jih je zahteval ustanek? Seveda, brez žrtev ne izhaja kruto človeštvo!

Različne vesti.

V „pregnanstvo“ odide baje v Carigrad odhajajoči bivši drž. pravdnika namestnik v Trstu, gospod Fraus. To da je zopet koncesija Slovanom, to da je maščevanje Slovanov nad gospodom Frausom radi njega obtežnega govora v pravdi proti Barkovljanom. Tega mu Slovani ne pozabijo nikdar! Vlada je zopet nastavila uho slovenskim pretenzijam. To osvetljuje sedanje položjenje! In ko se godi to, pripravlja se mestni zastop tržaški, da odpre svoja vrata gosp. Nabergerju.

Tako je — lagal večeraj tudi „Indipendente“, hoté po vsej sili, da je gosp. Fraus — italijanski mučenik, nedolžna žrtev slovenske krutosti in vladne pristranosti.

Torej tudi „Indipendente“ se je pridružil slaviteljem gosp. Frausa — oni „Indipendente“, o katerem je rekla pred par dnevi dunajska „Reichswehr“, da prav odločno — ne gravituje na Dunaj.

Zdaj vidimo, kako resničen je pregovor, da jedni nesreči sledi rada še druga in huja. „Piccolu“ je sledil „Indipendente“. Naše odkrito sofalje!

Jeden jedini svet bi vedeli dati gosp. bivšemu državnemu pravdnika namestniku. Ta namreč: kar hitro naj stori sam konec temu namišljenemu mučeništvu svojemu s tem, da pove, kako stoji stvar v resnici... da je sam prosil za dobro, zlata vredno službo v Carigradu!

Kar pa se dostaje opazke „Indipendenta“ o odpiranju vrat gospodu Nabergerju v mestno zbornico, treba pripomniti, da ta vrata so že odprli volilci po zakonitem volilnem činu, in da jih le tišče siloma priprte ljudje, ki nočejo spoštovati glasu volilcev in ki nočejo umeti, da volja volilcev je ogelni kamen ustavnega življenja in državljanske svobode.

Okolica v mestnem zboru tržaškem. Sinoč je imel naš mestni zastop svojo XXX. javno sejo. V tej seji so se gospodje zopet bavili z našo okolico in v obeh slučajih so se spirali — višim oblastim. O tej seji hečemo pisati obširneje v prihodnjem izdanju, za sedaj pripominjamo le, da so sterili gorostasni sklep, da je volilni čin svetovalca Nabergerja zopet izročiti komisiji petih členov v — proučevanje.

Da vidimo, da-li pouči gosp. grof Goëss te ljudi o tem, da je stvarij na svetu, iz katerih ni smeti briti nercev!

„Primorski list“ katolikom laške narodnosti „Primorski list“ nadaljuje pridno začeto, zares potrebno delo: odklanja in odklanja najodločneje tiste čudne nauke, ki jih širijo čudni katoliki okolo listov „Amico“ in „Ecco“. V svoji zadnji ševilki je načrtal „Amikovcem“ prav mične črtice, ki so zanimive že same po sebi, a za nas so zanimive še posebej, ker se bavijo tudi z našim listom. Za danes podajemo prvi dve sličici, prihodnjic pa povzamemo ostali dve. Isti se glasiti:

„Dragi „Tergestinus“ v „Ec“-u od dne 6. dec. t. l. Vaša obrana „Amic“-a se vam je sponesla zelo slabo. Kaj menite, da je njemu dovoljene, krivično udrihati po slovenskem duhovniku, ki ni zagrešil drugega nego to, da je poučeval slovensko dečo v materinem jeziku? — Kaj, če mi zagovarjamo dotičnega kakor nedolžnega, mari se vam zdi to krivično? — Ste li brali 6. št. „Il Risorgimento“ t. l. iz Rovinja? Poslušajte, kaj pravi mej svojimi „Pensieri“:

„Educare un giovanetto con una lingua, che non è sua, è come coltivare una pianta con metodo ch'è proprio di una pianta diversa“; ali po naše: „Vzgjajati mladeniča v jeziku, ki ni njegov, je isto, kakor vzgajati rastlino na način, ki prijajo drugi rastlini.“ — Smo li mi govorili drugače? Denite si imenovano št. lista, katerega menda ne obsojate, v svoj „album“, in konec bode besedi.

Če potemtakem prelivate solze nad tem, da mi primerjamo italijansko (!) kat. „Amic“-a v narodnem oziru z najhujšimi framasoni v tržaškem mestnem svetu, svetajte mu, naj piše drugače, in ne bode vam tega treba.

Kar pišete dalje, je prav smešno. Kedaj vendar je naš list obsojal in nasprotoval, da izhaja katoliški list za Italijane dežele? Mar ni naš list z veseljem pozdravljaj vsako pravo katoliško podjetje tudi mej italijanskim ljudstvom? Kaj ni ravno en „Amic“ dal čast, da piše v dogmatično-političnih rečeh tako „papalinski“, da bolje ne more? Ali mar ni „Pr. 1.“ očitno in javno in to opetovano ponujal reko katoliškim italijanskim strankam, rekši, da pojde stokrat rajši z resnično katoliškimi Italijani, nego liberalnimi Slovenci?

Naša želja je vendar, da bi se na podlagi krščanske pravice vsi narodi naše dežele združili v mirno združeno delovanje!

Če torej govorite o „qualche Guida . . .“ i proti spretati o semispretati* bi bilo bolje, da ste molčali. Te mi pomilujemo, a jih nismo in jih ne bomo nikdar zagovarjali. Ni li tudi eden izmed vaših varovancev (!) svoječasnno v veselje šido-liberalnega časopisja prišel v največje nasprotje s prvo avtoriteto škofije?

Kedaj je trdil dalje naš list, da med Slovenci ni liberalcev? Ali ne delujemo ravno mi proti njim? Vendar zagrizenih „Rusov“ nismo še videli in jih ne poznamo. Tudi nismo še čuli nikdar, da bi bilo naše ljudstvo uplo „živijo Rusija“ ali „živijo car Nikolaj“. Slišali pa smo že v Gorici in v Trstu mej Italijani vsklike: „viva Italia“ (!) „viva re Umberto“ (!) in „abbasso l' Austria“ (!) Tega nam ne morete ovreči. Ne rečemo, da so Slovenci sami svetniki, vendar je daleč znana njih pobožnost. (Zvršetek pride.)

Razpored božični otroškega vrta v Rojanu, ki se bode vršila danes popoldne v tamošnjem konsumnem društvu: 1. Molitev. 2. „Božična“. 3. Prizor „Deklica in smrt“. 4. „Slovensko dekle“. 5. Prizor „Nuna in kanarček“. 6. „Sirotina“. 7. „Zlati gradovi“. 8. „Tri želje“, govor. 9. „Pod dežnikom“, prizor. 10. „Mati“, govor. 11. Dramatični prizor „Ubožec“. 12. „Mali pijanec“, prizorček. 13. „Pri jaslicah“, prizor. 14. Žive pobebe s petjem in spremljevanjem citer. — Med posameznimi točkami petje. — Začetek ob 4½ uri pop. Uverjeni smo, da bode tudi v Rojanu stariši in vsi prijatelji mladine posnemali lepi izgled z Grete in da polnoštevilno prihite na to mično veselico naših nedolžnih otročičev. To bode v vsopodbnjo malim, a tudi — velikim!

In vendar je res! Iz okraja Koperskega nam pišejo pod tem naslovom: Govoré o agitacijah italijanskih podreptic v občini pomjanski za razkrojitev občine po željah italijanske stranke, in omenivši, da ti agitatorji zlorabljajo tudi ime gospoda okrajnega glavarja koperskega, grof Schaffenhanerja-Neysa za svoje agitacije, menil je vaš dopisnik s Pomjansčine, da ne veruje temu, da bi gosp. glavar vedel o tem, kar počenjajo z njegovim imenom. V tem zmislu poziva vaš dopisnik gosp. glavarja, naj v pomirjenju duhov javno zavrne agitatorje!

Mi ne vemo, da-li se gospod glavar odzove temu pozivu, slutimo pa, da se ne! Nimalo nočemo trditi sicer, da bi bil glavar v direktni zvezi z omenjenimi agitacijami, ali to jedno je vendar res, da se je gospod glavar izjavilo neki priliki v pogovoru z neko osebo: Man wird trachten müssen diese Gemeinde zu theilen. Iz tega izreka bi se dalo sklepati, da je vendar res, da misel delitve občine pomjanske ni nesimpatična gospodu glavarja in da mu želje Italijanov v tem pogledu ne gredo navskriž.

Sicer pa prosimo naše ljudi, naj se ne dajo strašiti in begati po nasprotnih agitatorjih, kajti od laških želja in do resnične delitve je še dolga

pot. V prvo mora v to privoliti deželni zbor, mora sprejeti poseben zakon — v drugo pa potrebuje tak zakon še cesarjevega potrdila. Ker pa je cesarska vlada načelno protivna kosanju občin, ni ravno verjetno, da bi tak zakon glede občine pomjanske zadobil najvišjo sankcijo le zato, da bi mogli v novi občini paševati kak Gagnazi in Bartolich. O deljenju občin odločajo vse drugi oziri, nego pa želje takih — mož!

Božičnica v otroškem vrtcu na Greti se je izvršila minoli torek popoldne v popolno zadovoljnost mnogobrojno došlega občinstva. Sosebno nas je razveselilo, ko smo videli navzoče stariše vseh otročičev, obiskajočih ta otroški vrtec. Nekako začudili smo se, da je to lepo veselico počastil svojim obiskom tudi velečastiti gospod župnik Jurizza.

Otroci so nastopali jako srčno, deklamovali in govorili so razumom, peli so lepo ubrano, tako, da so se stariši lahko uverili, kako dobro vzgojo dobivajo njih otroci v našem vrtcu. Otroci so bili bogato obdarovani oblekami, obuvalom in jestvinami. Jedna deklica se je zahvalila v lepih besedah vsem dobrotnikom in dobrotnicam slovenske mladine in materi naših otročičev, naši družbi sv. Cirila in Metoda. Zaključuje je vskliknila, da v plačilo za vse prejete dobrote hočejo otročiči ostati v zvesti svojemu narodu in veri sv. Cirila in Metoda.

Gospodičini vrtnarici Margariti Podkrajšekovi treba izreči vse priznanje na lepih vseh.

Slovenske dopisnice se prodajajo pri izdajateljici, ulica Stadion 19 I. nadstr. in v tabakarnah pri Lavrenciču, Piazza Caserma, Chiozza, Počkaju via Ghega, v Barkovljah in v kavarni Commercio.

Rojaki! Sezajte pridno, posebno sedaj ob praznikih, po tem domačem izvodu, ker s tem bodele koristili ob enem naši dični družbi sv. Cirila in Metoda.

Kritično potovanje iz Trata v — Poreč! Minoli petek je bil nprav kritičen dan za vožnjo po morju. Megla neprodurna nas je spremljala malone do Poreča. Nesreč ni bilo. O nesrečah pa, ki bi se bile lahko pripetile, ter o uredbi pomorske vožnje, nočem pisati tu, ker ne kaže tratiti prostora o tem v našem listu. Poreč ne nudi nič kaj novega, celo onih izzivajočih obrazov ni več na pomolu! Proč torej! Kajti: „vohuni“ hodijo le tja, kjer je kaj važnega — novega. Vaš „vohun“ je šel v Tar pozdravit tamošnje svoje prijatelje ter piti dobro božjo kapljico! V Taru sem doznal, da ona dva gospoda, ki sta bila zasačena po „vohunih“ o zadnjih volitvah, ko sta prišla glasovat za mrtve ter sta bila odgnana v zapor, sta bila zaprta po 24 ur in potem izpuščena, ne da bi ju bili proganjali še dalje ali celo obsodili. V Taru nameravajo zidati novo šolo in sicer velikansko. Ker pa Tar sam ne premore nositi takih streških (16.000 gold.), sklenili so tarski laški očetje, da morajo prispeti tudi Vabrega in Trata, kar bi omenjeni vasi tudi rado storili, toda s pogojem, da bi nova šola imela dva učitelja, namreč jeden naj bode laški, kakor sedaj, a drugi hrvatski.

Ta pogoj pa ne ugaja Lahom. V Taru so 4 Karnjeli, a ostali vsi domačini, „slavci“, kakor se nazivljejo sami. Oni štirje Karnjeli so pa tako zvihi, da imajo da danes vse občino v rekah! Otroci nočejo hoditi v šolo in ako hodijo, se ne nauče ničesar. Doma govore hrvatsko (slavsko), laškega umejo le malo, v šoli pa jih uče izključljivo v laškem jeziku!

Posledica je ta da ostajajo, kar so bili v začetku šolskega obiskovanja, namreč: ob zvršetku ne znajo — nič. Čas bi bil, da bi se probudili naši ljudje ter postali gospodarji na lastni zemlji. Žalostno je gledati, kako se štirje lahoni nosijo bahato, kakor generali (s štabom v Poreču), in kako pohlevni so ostali občani. Toda, tudi temu bode konec v — kratkem! Na noge slavski narod, otrasi spono hlapčevstva in bodi na svoji zemlji svoj gospod!

Dogodki na Češkem. Včeraj je bilo obsojenih zopet 9 oseb radi dogodkov v Pragi. Sedem obtožencev je dobilo od treh mesecev do 4 doij zapora. 2 sta bila osvobodjena.

Deutsche Einflüsse itd.

O Kollarju je Murko pisal v češkem (1893.) in slovenskem (1894.) jeziku. Na Češkem je pré Masaryk sè svojimi zgodovinskimi in modroslov-

nimi predavanji razmotril načela, na kat ra se naslanja narodno življenje.

Dr. Murko pravi, da je češki slovstveni zgodovinar Víček prišel do istih zaključkov, kakor on. Slovanom priporoča nemške literarne zgodovine, ki so jih spisali Goedeke, Scherer, J. Schmidt, R. Gottschall. Njegova (Murkova) knjiga bodi po želji pisateljevi donesek trditvi A. Sterna (Geschichte Europa's seit den Verträgen von 1815. bis zum Frankfurter Frieden von 1871. L. VII: „dass trotz der lebensvollen Manigfaltigkeit der einzelnen Erscheinungsformen die europäische Menschheit auch im neunzehnten Jahrhunderte eine Gesellschaft bildet, die gleichsam dieselbe Luft politischer, wirtschaftlicher, künstlerischer und wissenschaftlicher Ideen athmet“. Tu je izražen tisti megleni kozmopolitizem, ki se priporoča tudi nam Slovencem.

Obširno je to knjigo naznanil v letošnjem „Ljublj. Zvonu“ gospod Fr. Vidic in navel tudi razne pritrdilne in odbijalne glase o tej knjigi v znamenitih časnikih. Mi smo takoj iz početka bili tega menenja, da ta knjiga ni pogodila resnice in da je v sedanjih časih do cela ni treba.

E. Kraus, profesor germanistike na češkem vsučilišču je povedal svoje menenje v „Archiv f. slav. Philologie XIX. Band. str. 612—18.“ V opazki pod črto omenja V. Jagić, da se ta knjiga ocenja z dveh stališč; zatorej objavlja zdaj oceno germanista, o nastopnem zvezku pa češkega slavista.

Kraus navaja te le besede Murkove: „Das jedoch das Hauptverdienst am die Wiedergeburt des böhmischen Volkes deutschen Einflüssen, speciell aber der Romantik und ihrem Vorläufer Herder zu verdanken ist, geht aus meiner ganzen Darstellung genügend hervor“ . . . . .

In piše potem: „In dieser Form ausgesprochen ist der Satz, glaube ich, entschieden unrichtig: die Wiedergeburt des böhmischen Volkes ist keine bloss literarische, sondern eine sociale Thatsache und hängt mit der allgemeinen europäischen Bewegung seit der zweiten Hälfte des vorigen Jahrhunderts zusammen. Sie kann also keiner blossen literarischen Richtung, keiner blossen literarischen Thätigkeit zu verdanken sein. Sobald die von fremder Cultur noch nicht entfremdeten breiten Volkskreise, zur Heltung, zum Wohlstande, zur Bedeutung gelangten, musste sich auch das Bedürfniss nach geistiger Nahrung für dieselben herausstellen. Die Legende von einem fast germanisirten Volke, das die Thätigkeit einiger weniger Erwecker dem nationalen Tode entrissen hätte, eine Legende, die ein im wechselseitigen Lobe starker Freundeskreis aufgebracht hat, ist doch längst abgethan und Murko wird sie am allerwenigsten wiedererwecken wollen. Prag mochte einen deutschen Firnis haben, ein Reisender, der mit Niemandem sprach, als mit den Postmeistern, mochte durch Böhmen kommen ohne ein Wort böhmisch zu hören: der Kern, des Volkes war und blieb doch ganz böhmisch, mehr sogar als gegenwärtig. Die Literatur beschränkte sich zwar auf Gebet- und Erbauungsbücher, aber die deutsche Literatur in Böhmen war nicht viel besser und entsprach eben auch nur dem unmittelbaren Bedürfniss“ . . . . .

Na drugem mestu: „Die Literatur ist überhaupt weit mehr das Product der politischen, socialen, wirthschaftlichen Verhältnisse als der Nachahmung. Gerade die elendesten Literaturperioden pflegten die glänzendsten Muster nachzuahmen. Nicht weil die Deutschen gegen die Franzosen schrieben, schrieben die Böhmen gegen die Deutschen, sondern weil der Druck der deutschen oder deutsch thnenden Bureaukratie unerträglich war, wengleich man mit Vorliebe seine Waffen dem Rüsthaue des Gegners zu entnehmen liebte; die Böhmen wurden sich ihres Volkthums nicht durch Jaha's Schriften bewusst, sondern sie benutzten seine Schriften als Argumentum ad hominem. Eine historische Analogie und fremder Einfluss sind zwei verschiedene Dinge. Dass es Patrioten in Böhmen immer gab, constatirt Murko selbst (S. 60), er hätte hinzufügen sollen, dass hier der Nationalismus eingetlich zu Hause ist, dass hie schon seit Jahrhunderten speciell in der Sprache das Palladium der Nationalität erblickt ward, wie Dalimil's Chronik beweist (Vřet' každému srdce po jazyku svému).

